

บทนำ

๑. ความสำคัญและความเป็นมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพันธกิจที่สนองต่อปรัชญาของมหาวิทยาลัยในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๗ ที่ระบุให้ “มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เสริมพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน” โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง สอน วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและปรับปรุงถ่ายทอดพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งนี้ ในมาตรา ๘ ได้กำหนดแนวการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยกำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้มีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และนักการเมืองท้องถิ่น ให้มีความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมถึงการศึกษา วิจัย ส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ในฐานะสถาบันวิชาการคู่ความร่วมมือเพื่อดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอยู่โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งมีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาาระบบและกลไกการสนับสนุนการวิจัยเชิงพื้นที่ให้เกิดรูปธรรมการทำงานร่วมกันของนักวิชาการในเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และนำใช้ข้อมูลสู่การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสุขภาพ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพด้านการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนท้องถิ่นของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนท้องถิ่นร่วมกันของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า ทุกมหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกการบริหารงานวิจัย มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชุมชน อีกทั้งยังเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่น แต่ยังคงพบปัญหากระบวนการของการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ยังเป็นนักวิจัยหน้าใหม่ที่ขาดประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการทำวิจัยลดน้อยลง ทำให้งานวิจัยไม่ตอบโจทย์ปัญหาสำคัญของชุมชนและท้องถิ่น ส่วนใหญ่งานวิจัยจะเป็นไปตามสาขาวิชาที่ผู้วิจัยมีความสนใจเท่านั้น อีกทั้งยังขาดความเชื่อมโยงกับกลไกและนโยบายที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และที่สำคัญผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยยังไม่มีส่วนในการกำหนดโจทย์วิจัย การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง จึงไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถใช้งานวิจัยเป็นกลไกในการพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นได้เท่าที่ควร และจากสภาพปัญหาดังกล่าวเห็นพ้องร่วมกันว่างานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์

ได้จำเป็นต้องมี “การพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” เพื่อให้มีทักษะและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างขวัญกำลังใจเพื่อให้นักวิจัยมีพลังในการทำงาน การลงชุมชนเพื่อการพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยให้ชัดเจน โดยผ่านเวทีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาจากชุมชนและท้องถิ่นที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัย ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการติดตามสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ เพื่อการเผยแพร่สู่ระบบและกลไกที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้และขยายผลได้

ดังนั้นเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคู่ความร่วมมือจึงต้องร่วมมือกันในการพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ที่มีกลไกเชิงระบบของมหาวิทยาลัย เพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ร่วมกับกลไกเชิงระบบในพื้นที่ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกลไกหลัก โดยมีกลไกสนับสนุนเชิงนโยบายระดับจังหวัด จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสมรรถนะของแกนนำด้านการพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อชุมชนท้องถิ่นที่เป็นการต่อยอดจากจุดเด่น ทุนเดิมของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อให้สามารถสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน

๒. จุดประสงค์ของหลักสูตร

- ๒.๑ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยเชิงพื้นที่
- ๒.๒ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยเชิงพื้นที่
- ๒.๓ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถทำโครงการวิจัยร่วมกับพื้นที่

๓. คุณสมบัติผู้เข้ารับการเสริมสมรรถนะ

- ๓.๑ บุคลากรในสถาบันการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ พนักงานมหาวิทยาลัย นักวิชาการ
- ๓.๒ บุคลากรในท้องถิ่น ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง และแกนนำชุมชน

๔. ระยะเวลา แผนปฏิบัติการ และกิจกรรม

ประกอบด้วยเนื้อหาการจัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะ จำนวน ๒ หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ๓ วัน

แผนการดำเนินงานของหลักสูตรเสริมสมรรถนะ การพัฒนานักวิจัยเชิงพื้นที่

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือ/แหล่งเรียนรู้
๑. คุณค่าและบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้เห็นภาพรวมของการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ - เพื่อสร้างความตระหนักและทำให้เห็นคุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ - ทำให้ทราบบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่ - คุณค่าของการวิจัยเชิงพื้นที่ - บทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้าร่วมอบรมสะท้อนข้อมูล ความคาดหวังก่อนเข้าอบรม เกี่ยวกับข้อมูลประสบการณ์ และทัศนคติต่อการทำวิจัยเชิงพื้นที่ - ในการทำงานวิจัยใด ๆ ก็ตามผู้วิจัยหรือนักวิจัยนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะงานวิจัยจะสำเร็จสมความมุ่งหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับนักวิจัยเป็นสำคัญดังนั้นนักวิจัยจึงต้องรู้ถึงหลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่ รู้ถึงคุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ และบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับคนในชุมชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตอบคำถามในใบงาน - สรุปรประเด็นความคาดหวังของผู้เข้าร่วมกิจกรรม - บรรยาย - ศึกษาดูงานกรณีตัวอย่างการวิจัยเชิงพื้นที่ - นำเสนองานกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงานที่ ๑ "...สิ่งที่ยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่" - ใบงานที่ ๒ งานวิจัยเชิงพื้นที่ : ประสบการณ์และข้อคิดเห็น - ใบงานที่ ๓ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ - Power Point - แหล่งเรียนรู้ต้นแบบ - คลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม
๒. กระบวนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ - ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ หมายถึง การกำหนดโจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่ และการกำหนดโจทย์วิจัยตามประเด็นความสนใจ ซึ่งมีขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ 	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "การวิเคราะห์โจทย์วิจัยเชิงพื้นที่" - นำเสนองานกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - Power Point - ใบงานที่ ๔ "การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่" - ใบงานที่ ๕ "การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อการ

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือ/แหล่งเรียนรู้
			วิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน ขั้นที่ ๒ วิเคราะห์โจทย์และคำถามวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหา ขั้นที่ ๓ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นที่ ๔ หาทางเลือก (หัวข้อวิจัย)		กำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ จากเวทีชาวบ้าน กรณีศึกษาตำบลบ้านต่านนาขาม” - ใบงานที่ ๖ “การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม
- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ และทักษะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ	การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่	ข้อเสนอโครงการวิจัย หมายถึง แผนล่วงหน้าก่อนลงมือทำการวิจัย ซึ่งจะกำหนด ชื่อเรื่อง ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตวิธีการวิจัย งบประมาณ ว่าในกระบวนการศึกษาปัญหาต่าง ๆ จะมีกระบวนการใดบ้าง มีขอบเขตมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยหรือตัวแปรอะไรบ้างที่ทำการศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการทำเป็นอย่างไร และที่สำคัญคือ ต้องออกแบบ	- บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "เขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่" - นำเสนองานกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๗ “พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่” - ใบงานที่ ๘ “ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง” - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม	

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือ/แหล่งเรียนรู้
			ขั้นตอน กระบวนการทำงานว่ามีกระบวนการใดและทำเมื่อไหร่ตลอดจนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับที่ทำการศึกษา		
	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่	การเขียนรายงานการวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนรายงานการวิจัยงานวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินการเขียนรายงานวิจัยงานวิจัยเชิงพื้นที่	หลักการเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์องค์ประกอบของรายงานการวิจัย ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ๑) ส่วนนำ ๒) ส่วนเนื้อหา ๓) บรรณานุกรม และ ๔) ภาคผนวก ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้ (๑) ส่วนหน้า ประกอบด้วย ปกนอก ปกใน บทคัดย่อ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพประกอบ (๒) เนื้อหา ประกอบด้วย บทที่ ๑ มีหัวข้อ ดังนี้ ภูมิหลัง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และนิยามเฉพาะ บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย มีหัวข้อดังนี้ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	- บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "การวิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานการวิจัย" - นำเสนองานกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๙ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย” - ฟลิปชาร์ตสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือ/แหล่งเรียนรู้
			<p>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ มีหัวข้อ ดังนี้</p> <p>วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ (๓)บรรณานุกรม และ (๔)ภาคผนวก หมายถึง ส่วนที่เกี่ยวข้องข้องในการทำวิจัย เช่น แบบสอบถาม คุณภาพเครื่องมือ หนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นต้น</p>		
เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ และทักษะในการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่	<p>การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่</p> <p>- หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่</p>	<p>การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งมีเงื่อนไข ๙ ประการสำหรับบทความ</p>	<p>การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งมีเงื่อนไข ๙ ประการสำหรับบทความ</p>	<p>- บรรยาย</p> <p>- แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ</p> <p>"วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความตีพิมพ์เผยแพร่"</p>	<p>- Power Point</p> <p>- ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความตีพิมพ์เผยแพร่</p> <p>- ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำ</p>

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์	เนื้อหาการเรียนรู้	สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือ/แหล่งเรียนรู้
		- การประเมินเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่	ที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่	- นำเสนองานกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	กลุ่ม

๕. การติดตามประเมินผลหลักสูตร

๕.๑ ประเมินก่อนเข้ารับการเสริมสมรรถนะ

๕.๒ ประเมินระหว่างเข้ารับการเสริมสมรรถนะ

๕.๓ ประเมินหลังการรับการเสริมสมรรถนะในระยะเวลา ๖ เดือน และ ๑ ปี

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑
คุณค่าและบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

จุดประสงค์

๑. ทำให้เห็นภาพรวมของการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่
๒. เพื่อสร้างความตระหนัก และทำให้เห็นคุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่
๓. ทำให้ทราบบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

หัวข้อเนื้อหา

๑. หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่
๒. คุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่
๓. บทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

เวลาที่ใช้ ๕ ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นตอนของกิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
๑.	กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ประเมินความคาดหวัง ประสบการณ์และทัศนคติของ การทำวิจัยเชิงพื้นที่)	๔๕ นาที	- ตอบคำถามในใบงาน - สรุปประเด็นความ คาดหวังของผู้เข้าร่วม กิจกรรม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- ใบงานที่ ๑ "สิ่งที่อยาก เรียนรู้จากหลักสูตรเสริม สมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่" - ใบงานที่ ๒ งานวิจัยเชิง พื้นที่ : ประสบการณ์และ ข้อคิดเห็น
๒.	คุณค่าและบทบาทของนักวิจัย เชิงพื้นที่ - หลักการและกระบวนการทำ วิจัยเชิงพื้นที่ - คุณค่าของการวิจัยเชิงพื้นที่ - บทบาทและทักษะจำเป็นของ นักวิจัยเชิงพื้นที่	๔ ชม. ๒๐ นาที	- บรรยาย - ตอบคำถามในใบงาน - ศึกษาดูงานกรณี ตัวอย่างการวิจัยเชิงพื้นที่ - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - แหล่งเรียนรู้ต้นแบบ - ใบงานที่ ๓ สิ่งที่ได้เรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำ กลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ประเมินความคาดหวัง ประสบการณ์ และทัศนคติ ต่อการทำวิจัยเชิงพื้นที่)

สาระสำคัญ

ผู้เข้าร่วมอบรมสะท้อนข้อมูล ความคาดหวังก่อนเข้าอบรม เกี่ยวกับข้อมูลประสบการณ์ และทัศนคติ ต่อการทำวิจัยเชิงพื้นที่

วิธีการ :

๑) ชั้นเตรียม

๑. เตรียมใบงานที่ ๑ "สิ่งที่อยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่" เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนประเด็นความคาดหวังจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร เสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่
๒. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับติดการ์ดความคาดหวังของผู้เข้าอบรม
๓. เตรียมใบงานที่ ๒ งานวิจัยเชิงพื้นที่ : ประสบการณ์ และข้อคิดเห็น โดยมีประเด็นคำถาม ๔ ข้อ คือ (๑) ท่านเคยมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่หรือไม่ (๒) ท่านมีความเห็นอย่างไรเมื่อได้ยินประโยคที่ว่า "การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่" (๓) อะไรคือเหตุผลสำคัญที่เราต้องมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ? (๔) ถ้าเราจะทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ อะไรคือแรงจูงใจหรือแรงผลักดันที่สำคัญที่สุด? (๕) สิ่งสำคัญที่จะทำให้งานวิจัยเชิงพื้นที่ประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง

๒) ชั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๑ "สิ่งที่อยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่" ให้ผู้เข้าอบรมทราบว่า จะให้ผู้เข้าอบรมกิจกรรมเขียนความคาดหวังจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร เสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่ในใบงานที่ ๑ ภายในเวลา ๑๐ นาที
๒. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าอบรมทราบ
๓. ให้ผู้เข้าอบรมนำใบงานที่ ๑ ส่งให้วิทยากร
๔. วิทยากรสรุปประเด็นความคาดหวังจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร เสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๕ นาที
๕. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๒ งานวิจัยเชิงพื้นที่ : ประสบการณ์ และข้อคิดเห็นให้ผู้เข้าอบรมทราบว่า จะให้ผู้เข้าอบรมเขียนคำตอบลงในใบงานที่ ๒ ภายในเวลา ๑๕ นาที
๖. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าอบรมทราบ
๗. วิทยากรดำเนินการเชิญตัวแทนผู้เข้าอบรมร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อคิดเห็น ใช้เวลา ๑๕ นาที
๘. ให้ผู้เข้าอบรมส่งใบงานที่ ๒

สื่อที่ใช้

ใบงานที่ ๑ "สิ่งที่อยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่"

ใบงานที่ ๒ งานวิจัยเชิงพื้นที่ : ประสบการณ์ และข้อคิดเห็น

กิจกรรมที่ ๒ คุณค่าและบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

สาระสำคัญ

ในการทำงานวิจัยใด ๆ ก็ตามผู้วิจัยหรือนักวิจัยนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะงานวิจัยจะสำเร็จสม ความมุ่งหมายหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับนักวิจัยเป็นสำคัญดังนั้นนักวิจัยจึงต้องรู้ถึงหลักการและกระบวนการทำวิจัย เชิงพื้นที่ รู้ถึงคุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ และบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับ คนในชุมชนได้

หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่

การวิจัยเชิงพื้นที่ หมายถึง กระบวนการสร้างและใช้ความรู้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมศักยภาพของชุมชนและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชนท้องถิ่น โดยมี เงื่อนไขการทำวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) กลไกและพื้นที่ (ชุมชน) มีส่วนร่วมในการตั้งโจทย์ ๒) ภาศีกกลไกพื้นที่ที่มี ส่วนร่วมทำวิจัย และ ๓) มองเห็นความยั่งยืนจากการที่มีคนรับเอาความรู้ไปปฏิบัติต่อในหน้าที่ของตน

ดังนั้นองค์ประกอบหลักของทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย ๑) นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ หรือ อาจารย์มหาวิทยาลัย (Researcher as Facilitator) ๒) นักวิจัยที่เป็นชาวบ้านในชุมชน (Core team Actors) ๓) พื้นที่ (ชุมชน) และบริบทของพื้นที่ ๔) ปัญหาและศักยภาพของชุมชน (โจทย์ คำถาม และประเด็นการวิจัย ชุมชน) และ ๕) กระบวนการ และวิธีการวิจัย

คุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่

- ๑) งานวิจัยเชิงพื้นที่จะสร้างกลไกการจัดการกับปัญหา คือเกิดคน หรือกลุ่มคน ที่มีจิตอาสา และเกิดปฏิบัติการของการใช้ความรู้ใหม่
- ๒) งานวิจัยเชิงพื้นที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนเก่งขึ้น มั่นใจมากขึ้น (เกิดทักษะการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา เกิดความรู้ใหม่ และปรับวิธีคิดหรือกระบวนการทัศน์

** ยกตัวอย่างคุณค่างานวิจัยเชิงพื้นที่ และผู้เข้าอบรมจะเห็นคุณค่างานวิจัยจากกิจกรรมลงพื้นที่ต้นแบบ

บทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

นักวิจัยเชิงพื้นที่ต้องเป็นผู้เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ชุมชน (Facilitator) เป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่สามารถทำได้ โดยไม่นำความสำเร็จรูปไปให้ชุมชน แต่ใช้การวิจัยเพื่อสร้างความรู้ และเป็นเครื่องมือในการสร้างคน ทีมวิจัยต้องเข้าไปหาชาวบ้านด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน และเชื่อว่าชาวบ้าน มีความรู้ในบริบทของตนเอง รวมถึงต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่ด่วนเอาความเชี่ยวชาญของตนไปตัดสินความถูกผิด หรือกำหนดการทำงานล่วงหน้า

การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ นักวิจัยควรมีทักษะที่จำเป็นดังนี้

๑. ทักษะด้านการทำวิจัย
๒. ทักษะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
๓. ทักษะด้านการจับประเด็นที่นักวิจัยเชี่ยวชาญและชาวบ้านเชี่ยวชาญ
๔. ทักษะการแยกแยะโจทย์ปลอมออกจากโจทย์จริง
๕. ทักษะการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย และ
๖. ทักษะทางสังคม

การทำงานวิจัยกับชุมชนนั้น นักวิจัยควรมีเทคนิคในการทำงานกับชุมชนในงานวิจัยเชิงพื้นที่ดังนี้

๑. ศึกษาชุมชน เป็นการศึกษาด้านบริบทต่าง ๆ ของชุมชนเช่น ความคาดหวัง ความเชื่อและศรัทธา ระบบคุณค่า ประเพณี วัฒนธรรม ระบบทรัพยากรชุมชน ระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและป่าไม้

๒. เตรียมการ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากข้อ ๑ มาวิเคราะห์อย่างคร่าว ๆ เพื่อใช้ในการเตรียมตัวปฏิบัติการเปิดเวทีชุมชนซึ่งในการเตรียมการนี้นักวิจัยต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง เช่น จะไปคุยกับใครในชุมชน ใครที่ควรจะเป็นผู้ที่พาเราไปในชุมชนในกรณีที่เรายังใหม่ต่อชุมชนนั้น ๆ มาก

๓. ปฏิบัติการเปิดเวทีชุมชน เป็นการกำหนดเป้าหมายร่วมกับชุมชน โดยในการเปิดเวทีชุมชนนี้นักวิจัยต้องแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการวิจัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักวิจัยต้องเข้าใจโจทย์ปัญหาของชุมชนที่ชัดเจน ตลอดจนต้องเข้าใจว่าใครคือกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ปัญหาวิจัยของเราบ้าง รวมถึงต้องเข้าใจบทบาทการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากชุมชนมากที่สุดในขณะที่เดียวกันชุมชนก็มองเห็นประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัยเช่นกัน

๔. สรุปผลการเรียนรู้ เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้จากการสอบถามพูดคุยกับชุมชนและสรุปให้ชุมชนฟังอีกครั้งเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายร่วมระหว่างนักวิจัยและชุมชน

แนวการสรุป

การวิจัยเชิงพื้นที่เป็นการสร้างความรู้ใหม่โดยคนในชุมชนเป็นหลัก มีนักวิชาการเป็น Facilitators เน้นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้ทุนของชุมชนเป็นฐานในการวิจัยพัฒนา และต้องนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้จริง ซึ่งจะแตกต่างจากงานวิจัยแบบเดิมที่สร้างความรู้ใหม่โดยนักวิชาการ เน้นผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะที่แก้ปัญหาได้

วิธีการ :

๑) ชั้นเตรียม

๑. เตรียมพาวเวอร์พอยนำเสนอประกอบการคำบรรยาย เรื่อง หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่ คุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ บทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่

๒. เตรียมใบงานที่ ๓ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ โดยมีประเด็นคำถาม ๕ ประเด็น คำถาม ๑.) แหล่งเรียนรู้แห่งนี้มาจากงานวิจัยเรื่องอะไรบ้าง ๒.) นักวิจัยมีกระบวนการทำงานวิจัยอย่างไร ๓.) คุณค่าหรือประโยชน์จากงานวิจัยมีอะไรบ้าง ๔.) งานวิจัยมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับใครบ้าง และมีบทบาทอย่างไร ๕.) หากท่านจะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ท่านจะมีข้อเสนอแนะอย่างไร

๓. ประสานงานแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ และกำหนดประเด็นที่แหล่งเรียนรู้จะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าอบรม

๔. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม

๒) ชั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ เรื่อง หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่ คุณค่าและการจัดการความรู้ของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ บทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง

๒. ให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที

๓. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๓ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ให้ผู้เข้าอบรมให้เรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ และตอบคำถามในใบงานที่ ๓ ภายในเวลา ๒ ชั่วโมง

๔. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าร่วมทราบ

๕. ให้ผู้เข้าอบรมเดินทางกลับห้องบรรยาย

๖. วิทยากรอธิบายให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปผลเพื่อนำเสนอ ใช้เวลา ๕ นาที

๗. ผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปใบงาน ใช้เวลา ๓๐ นาที

๘. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าอบรมทราบ

๙. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอใบงาน ใช้เวลา ๒๐ นาที

๑๐. วิทยากรสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้เวลา ๑๐ นาที

สื่อที่ใช้

Power Point และใบงานที่ ๓ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒
กระบวนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่
๒. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ
๓. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่
๔. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่

หัวข้อเนื้อหา

๑. การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่
๒. การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
๓. การเขียนรายงานการวิจัยโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
๔. การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่

เวลาที่ใช้ ๑๑ ชั่วโมง ๑๕ นาที

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นตอนของกิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
๑.	การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ - ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย	๗ ชม. ๓๐ นาที	- บรรยาย - ฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ปัญหาจากข้อมูลที่กำหนดให้ - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการค้นหาและการวิเคราะห์โจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากพื้นที่จริง (กรณีตัวอย่างตำบลบ้านด่านนาขาม) - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๔ “การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” - ใบงานที่ ๕ “การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากพื้นที่ชาวบ้านกรณีศึกษาตำบลบ้านด่านนาขาม” - ใบงานที่ ๖ “การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์

ที่	กิจกรรม	เวลาที่ใช้	ลักษณะกิจกรรม	สื่อที่ใช้
				วิจัยเชิงพื้นที่” - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม
๒.	การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่	๕ ชม. ๑๕ นาที	- บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "เขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่" - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๗ “พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่” - ใบงานที่ ๘ “ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง” - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม
๓.	การเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่	๒ ชม.	- บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "การวิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานการวิจัย" - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๙ "วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย" - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม
๔.	การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่โครงการวิจัยเชิงพื้นที่	๒ ชม.	- บรรยาย - แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ "วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความตีพิมพ์เผยแพร่" - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- Power Point - ใบงานที่ ๑๐ วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความตีพิมพ์เผยแพร่ - ฟลิปชาร์ทสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประจำกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑ การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

สาระสำคัญ

การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ หมายถึง การกำหนดโจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่ และการกำหนดโจทย์วิจัยตามประเด็นความสนใจ ซึ่งมีขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน ขั้นที่ ๒ วิเคราะห์โจทย์และคำถามวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหา ขั้นที่ ๓ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นที่ ๔ หาทางเลือก (หัวข้อวิจัย)

การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

โจทย์วิจัยมาจากไหน ?

๑. การกำหนดโจทย์วิจัยในเชิงพื้นที่

เป็นการค้นหาปัญหาหรือข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาโดยการมองในภาพรวมของพื้นที่นั้น เช่น ด้านทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนแล้วจึงนำเอาศักยภาพ และสิ่งที่ชุมชนอยากเห็นหรืออยากให้เป็น มาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย และเป็นชุดโครงการวิจัย/โครงการวิจัยย่อย

๒. การกำหนดโจทย์วิจัยตามประเด็นความสนใจ

เป็นการตั้งประเด็นในเรื่องที่จะศึกษาวิจัยตามความสนใจของนักวิจัย โดยอาจมีความสนใจเฉพาะ คิดว่าเป็นปัญหา หรือคิดว่าชุมชนมีศักยภาพจึงเลือกที่จะนำมาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย โดยต้องผ่านกระบวนการร่วมกับชุมชนในการกำหนดโจทย์ที่ชัดเจน และพัฒนาเป็นโครงการวิจัย

ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย

๑. ศึกษาข้อมูลในพื้นที่หรือประเด็นที่สนใจ โดยการศึกษจากเอกสาร สัมภาษณ์ สังเกต ตั้งคำถาม ชวนคุยเกี่ยวกับสภาพชุมชนโดยทั่วไป

๒. รวบรวมและนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลศักยภาพชุมชน เพื่อสะท้อนให้คนในชุมชนเห็นภาพรวม

๓. วิเคราะห์สภาพหรือศักยภาพชุมชนร่วมกับคนในชุมชน พร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตนเอง เช่น การจัดเวทีชุมชน และการเสวนากลุ่ม

๔. ตีโจทย์วิจัยจากเป้าหมายหรือสิ่งที่ชุมชนอยากให้เป็น อยากให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือภาพที่ชุมชนอยากเห็นในอนาคต และจัดลำดับความสำคัญ

ขั้นตอนพัฒนาโจทย์วิจัย

ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน

ต้องตอบคำถามให้ได้ว่า ปัญหาวิจัยคืออะไร? และมีสาเหตุจากอะไร? อาจจะใช้ต้นไม้ปัญหา (Problem Tree) หรือ แผนภูมิแก๊งปลา ช่วยในการวิเคราะห์ก็ได้ ที่สำคัญต้องหาสาเหตุให้สอดคล้องกับปัญหา และจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งปัญหาเดียวอาจมาจากหลายสาเหตุหลักและสาเหตุย่อย

ขั้นที่ ๒ วิเคราะห์โจทย์และคำถามวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหา

ต้องตอบคำถามให้ได้ว่า โจทย์วิจัยคืออะไร? และคำถามวิจัยคืออะไร?

ขั้นที่ ๓ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การวิจัย

โจทย์วิจัยจะถูกกำหนดเป็นเป้าหมายการวิจัย ส่วนคำถามวิจัยจะถูกกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การวิจัย โดยคำในวัตถุประสงค์วิจัย เช่น เพื่อบรรยาย/เพื่อศึกษา/เพื่อสำรวจ/เพื่อเปรียบเทียบ/เพื่อวิเคราะห์/เพื่อประเมิน/เพื่อสร้าง/เพื่อพัฒนา/เพื่อตรวจสอบ/เพื่อค้นหา เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ หาทางเลือก (หัวข้อวิจัย)

เพื่อบรรลุเป้าหมาย (ตอบโจทย์การวิจัยได้) ดีที่สุด ถูกที่สุด เร็วที่สุด เหมาะสมที่สุด โดยวิธีเขียนชื่อโครงการวิจัย ควรจะต้องประกอบด้วย VPAM คือ อะไร ใคร ที่ไหน อย่างไร

V (Variables) = ตัวแปรที่วิจัย (อะไร)

P (Population) = ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง (ใคร)

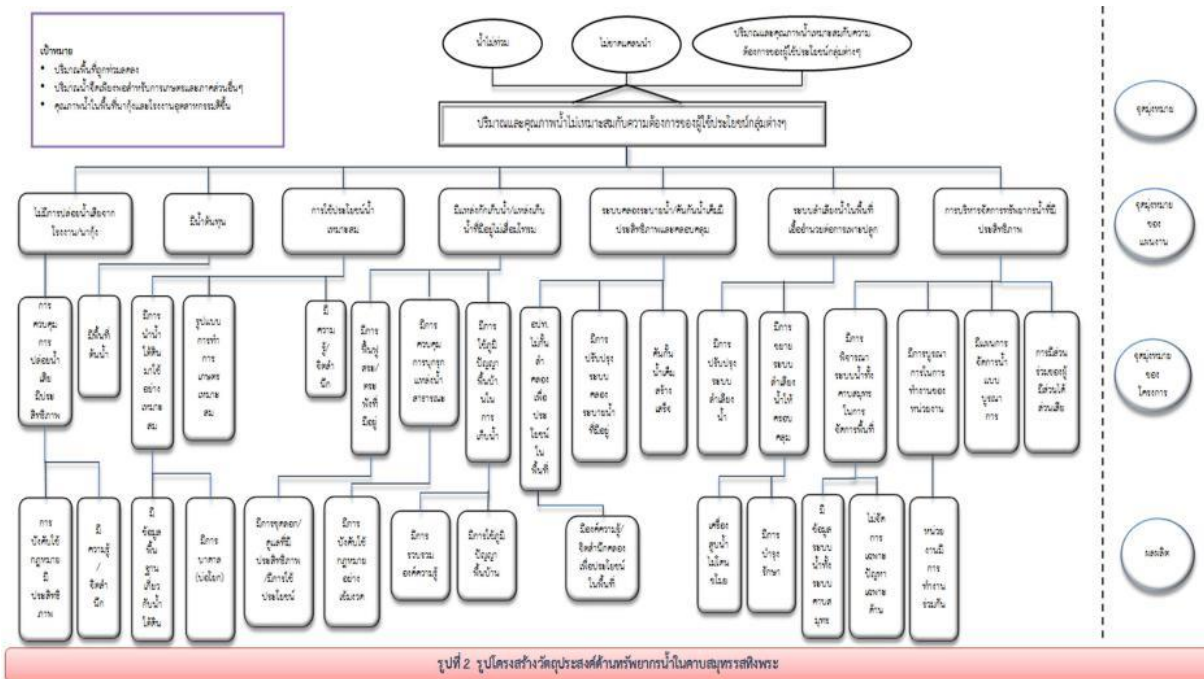
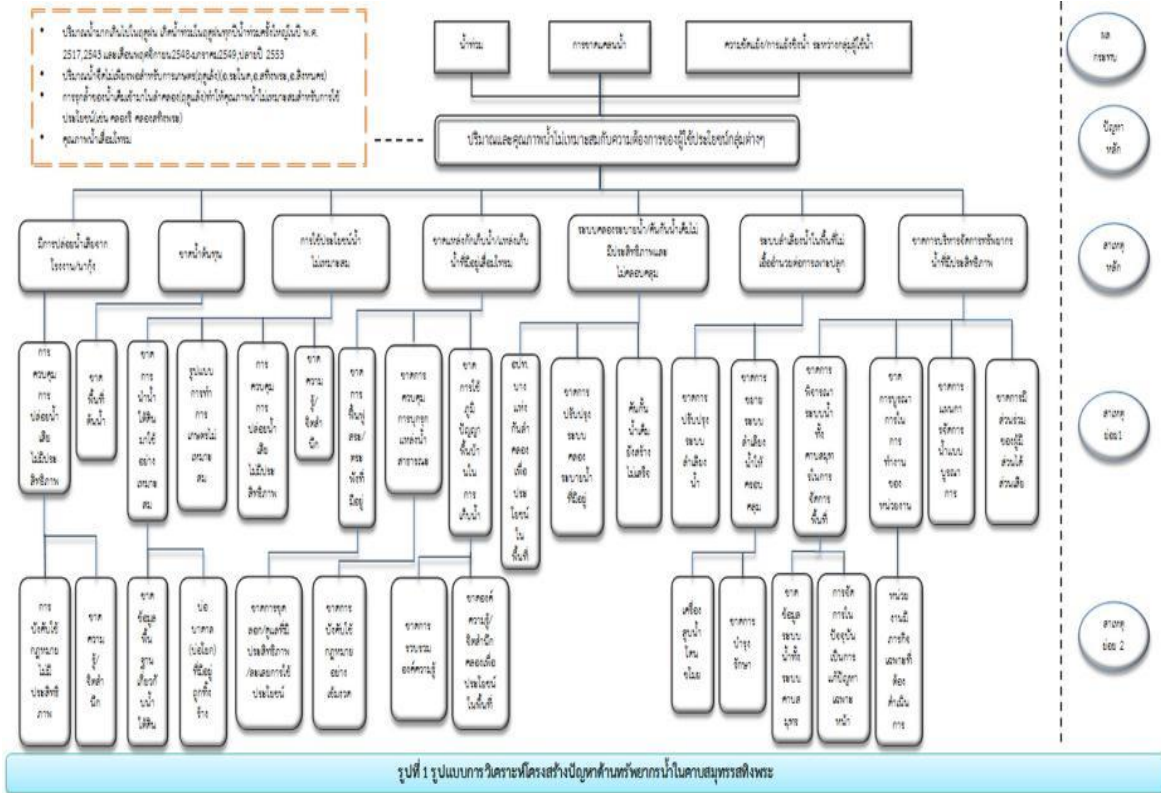
A (Area) = ขอบเขตพื้นที่ (ที่ไหน)

M (Methodology) = วิธีการวิจัย (อย่างไร)

บางครั้งวิธีการวิจัยอาจจะไม่จำเป็นต้องเขียน เพราะจะทำให้ชื่อเรื่องวิจัยยาวเกินไป ดังนั้นชื่อโครงการวิจัยต้องไม่กว้างหรือแคบเกินไป อยู่ในวิสัยที่ทำได้ มีจุดเด่นที่น่าสนใจ หรือกระตุ้นให้ติดตาม สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และวิธีการ

งานวิจัยเชิงพื้นที่ ไม่ควรเป็นงานประเด็นเดียว เพราะความเป็นพื้นที่หมายถึงความซับซ้อน ปัญหาในพื้นที่เป็นที่รวมของหลายปัญหาย่อยที่สัมพันธ์กัน หากไม่เข้าใจทั้งหมด การแก้ปัญหาหนึ่งอาจจะสร้างปัญหาใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิมได้ การเห็นความเกี่ยวพันของปัญหาทั้งหมด ได้จากกระบวนการที่ทุกภาคมีส่วนร่วมให้ข้อมูลและสร้างแผนผังเชิงโครงสร้างของปัญหา (สุธีระ ประเสริฐสรรพ. ๒๕๕๖) ดังเช่นตัวอย่างการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในงานวิจัยเรื่อง “การจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมแบบปรับตามสถานการณ์: กรณีศึกษาคาบสมุทรสทิงพระ จ.สงขลา” (เบญจวรรณ ธีระกุล และคณะ. ๒๕๕๕)

ในขั้นแรกจะได้ผังปัญหา (problem tree) ดังรูปที่ ๑ ขั้นที่สอง ผังปัญหาเปลี่ยนเป็นผังวัตถุประสงค์ (objective tree) โดยเปลี่ยนความหมายเชิงลบให้เป็นบวก ดังรูปที่ ๒ ผังวัตถุประสงค์นี้จะกลายมาเป็นเป้าหมายการทำงาน ปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้คือประเด็นวิจัย ส่วนปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการ ก็ควรแก้โดยบูรณาการงานของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นไม่จำเป็นต้องทำวิจัยกับทุกปัญหา ให้เลือกทำเฉพาะที่ขาดความรู้ความเข้าใจ (ขาดปัญญา) เท่านั้น

ที่มา: สุธีระ ประเสริฐสรณ์ (๒๕๕)

แนวการสรุป

ในการพัฒนาโจทย์วิจัย ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาปัญหา ความต้องการ ที่มาจากข้อเท็จจริงของชุมชนนั้น ๆ ไม่ใช่ นักวิจัยคิดเอาเองว่า เป็นปัญหา และคิดว่าเป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาที่ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย ดังนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัย เพราะการวิจัยจะไม่มีคุณภาพ หากขาดการมีส่วนร่วมของ “ผู้นำไปใช้”

วิธีการ :

๑) ขั้นเตรียม

๑. เตรียมพาวเวอร์พอยน์นำเสนอประกอบการคำบรรยาย เรื่อง ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาโจทย์วิจัย
๒. เตรียมข้อมูลเอกสารประกอบหมายเลข ๑ ข้อมูลต้นทุน/ศักยภาพประเด็นปัญหาและความต้องการของตำบลเจดีย์ชัย อำเภอบัว จังหวัดน่าน
๓. ประสานงานจัดเวทีในพื้นที่ตำบลบ้านด่านนาขาม
๔. เตรียมใบงานที่ ๔ “การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” , ใบงานที่ ๕ “การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากเวทีชาวบ้านกรณีศึกษาตำบลบ้านด่านนาขาม” และใบงานที่ ๖ “การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่”
๕. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม

๒) ขั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ เรื่อง ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาโจทย์วิจัย เวลา ๔๕ นาที
๒. ให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที
๓. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๔ “การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” ใบงานที่ ๕ “การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากเวทีชาวบ้านกรณีศึกษาตำบลบ้านด่านนาขาม” และใบงานที่ ๖ “การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” ใช้เวลา ๕ นาที พร้อมแจกใบงาน
๔. แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมให้ศึกษาข้อมูลตัวอย่างตามเอกสารประกอบหมายเลข ๑ แล้ววิเคราะห์ประเด็นปัญหาตามใบงานที่ ๔ ใช้เวลา ๒๕ นาที
๕. ออกเดินทางสู่ตำบลบ้านด่านนาขาม ใช้เวลา ๓๐ นาที
๖. ร่วมเวทีชาวบ้าน และให้สรุปข้อมูลตามใบงานที่ ๕ ใช้เวลา ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที
๗. ให้ผู้เข้าอบรมทำใบงานที่ ๖ ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง ๑๕ นาที
๘. ตัวแทนนำเสนอองานกลุ่ม ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง
๙. อภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๑ ชั่วโมง
๑๐. วิทยากรสรุป ๑๕ นาที

สื่อที่ใช้

- Power Point
- เอกสารประกอบหมายเลข ๑
- ใบงานที่ ๔ “การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่”
- ใบงานที่ ๕ “การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากเวทีชาวบ้าน กรณีศึกษาตำบลบ้านด่านนาขาม”
- ใบงานที่ ๖ “การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่”

กิจกรรมที่ ๒ การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่

สาระสำคัญ

ข้อเสนอโครงการวิจัย หมายถึง แผนล่วงหน้าก่อนลงมือทำการวิจัย ซึ่งจะกำหนด ชื่อเรื่อง ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการวิจัย งบประมาณ ว่าในกระบวนการศึกษาปัญหาต่าง ๆ จะมีกระบวนการใดบ้าง มีขอบเขตน้อยเพียงใด มีปัจจัยหรือตัวแปรอะไรบ้างที่ทำการศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการทำอะไร และที่สำคัญคือ ต้องออกแบบขั้นตอน กระบวนการทำงานว่ามีกระบวนการใดและทำเมื่อไหร่ ตลอดจนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับที่ทำการศึกษา

๑) หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่

สุธีระ ประเสริฐสรรพ (๒๕๕๖) ได้กล่าวไว้ว่า การทำวิจัยต้องใช้หลักการกำกับวิธีการ เช่นการแก้ปัญหาหนึ่งสิ่ง หลักการคือ “เพิ่มรายรับ ลดรายจ่าย” วิธีการ คือ เพิ่มรายรับจากการแปรรูปแทนการขายเป็นวัตถุดิบ ลดรายจ่ายโดยจัดการกับค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย เป็นต้น ดังนั้นการทำวิจัยจึงเป็นกระบวนการวิทยาศาสตร์ คือ จะทำอะไร? อย่างไร? ต้องมีเหตุผลอธิบายได้ คำอธิบายต้องอยู่บนหลักการที่ถูกต้อง มีกรอบทฤษฎีที่รู้แล้วกำกับเพื่อให้ความรู้เป็นที่ยอมรับ ใช้อ้างอิงและใช้เปรียบเทียบกันได้ งานวิจัยจึงเป็นงานที่อิงหลักฐาน (evidence-based) และอิงความรู้/ปัญญาเดิม

องค์ประกอบของโครงงานวิจัย

โดยทั่วไปโครงงานวิจัย ควรมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

๑. ชื่อเรื่อง
๒. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย
๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๔. คำถามของการวิจัย
๕. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๖. สมมติฐาน* และกรอบแนวความคิดในการวิจัย*
๗. ขอบเขตของการวิจัย

๘. การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติที่จะใช้ในการวิจัย
๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย
๑๐. ระเบียบวิธีวิจัย
๑๑. ระยะเวลาในการดำเนินงาน
๑๒. งบประมาณค่าใช้จ่ายในการวิจัย
๑๓. บรรณานุกรม
๑๔. ภาคผนวก
๑๕. ประวัติของผู้ดำเนินการวิจัย

*ไม่จำเป็นต้องมีทุกโครงการ

๒) การประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่

งานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นงานวิจัยด้วยหลัก ๕ ประการ มีเงื่อนไข ๓ ประการ และต้องไม่ติดกับดัก ๓ ประการ ดังนี้
หลัก ๕ ประการ สำหรับงานวิจัยเชิงพื้นที่

1. สภาวะที่ไม่ดี (ปัญหา) มีอะไรเป็นปัจจัย (สาเหตุ)
2. ปัจจัยใดเป็นผลจากการขาดปัญญา
3. การได้ปัญญาต้องรู้ข้อมูลอะไร
4. ข้อมูลนั้นหาได้อย่างไร
5. ส่วนสนับสนุนบริบท

การตัดสินใจของแหล่งทุนเริ่มจากอ่านหัวข้อ “หลักการและเหตุผล” ซึ่งเป็นส่วนต้นของข้อเสนอโครงการวิจัย (research proposal) นักวิจัยต้องเขียนโดยใช้หลัก ๕ ประการสำหรับงานวิจัยเชิงพื้นที่ โดยในสองข้อแรกเป็นการ review สภาพปัจจุบันให้เชื่อว่า “ปัญหานี้ต้องแก้ด้วยการทำวิจัย” เป็น “เหตุผล” ของการทำวิจัย ส่วนข้อ ๓ และ ๔ เป็นการเอาความรู้เดิมมาเป็นฐานให้รู้ว่าการทำวิจัยควรทำอย่างไร จึงเป็น “หลักการ” ของการทำวิจัยที่ลงไปถึงวิธีการ และวิธีการจะกำหนดทรัพยากรทำวิจัย ดังนั้นการทำวิจัยจึงต้องหาหลายทางเลือกมาเปรียบเทียบกัน ส่วนข้อที่ ๕ เป็นส่วนสนับสนุนให้เชื่อว่างานวิจัยตามข้อเสนอนี้ดีและควรสนับสนุน ทั้ง ๕ ข้อคือส่วนต้นของข้อเสนอโครงการวิจัยที่อธิบายว่า “ต้องทำวิจัย และควรทำอย่างไร”

เงื่อนไขของงานวิจัยเชิงพื้นที่

๑. กลไกและพื้นที่ (ชุมชน) มีส่วนร่วมในการตั้งโจทย์
๒. ภาคีกลไกพื้นที่มีส่วนร่วมทำวิจัย
๓. มองเห็นความยั่งยืนจากการที่มีคนรับเอาความรู้ไปปฏิบัติต่อในหน้าที่ของตน

กัณฑ์ ๓ ประการของงานวิจัยเชิงพื้นที่

งานวิจัยเชิงพื้นที่ต้องไม่ติดกัณฑ์ ๓ ประการคือ

๑. งานซ้ำรูปแบบเดิม
๒. งานเข้าไปหาคำตอบจากชาวบ้าน
๓. งานติดเครื่องมือจนไม่เห็นบริบท

หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยให้โดนใจแหล่งทุน ควรประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1. หัวข้อของข้อเสนอโครงการวิจัย ต้องน่าสนใจ และ สอดคล้องกับรายละเอียดที่นำเสนอ สามารถตอบปัญหาหรือแก้ปัญหาที่ต้องการได้
2. โจทย์วิจัยที่เสนอ ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ ชัดเจน กระชับ และสามารถทำได้ ดังนั้นผู้เสนอโครงการต้องนำเสนอภาพให้เห็นว่า การดำเนินงานวิจัยมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน หากผลการวิจัยประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. เป็นงานวิจัยที่ใหม่ มีคุณค่าทางวิชาการและตรงต่อความต้องการของประเทศ
4. มีการสืบค้นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือการทบทวนบทความ (Literatures Review) เพื่อหลีกเลี่ยงการทำวิจัยที่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เคยดำเนินการมาก่อน สามารถนำมาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาต่อยอดหรือสร้างสรรค์งานวิจัยใหม่ให้แตกต่างจากของเดิม มีประสิทธิภาพกว่างานวิจัยเดิม
5. ระเบียบวิธีวิจัยมีรายละเอียดที่มากพอและดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อนหลัง มีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ ตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน
6. กำหนดปริมาณงานหรือขอบเขตของการวิจัยให้เหมาะสมกับเวลาและงบประมาณที่คาดว่าจะ (หรือได้รับ) สามารถตอบคำถามหรือโจทย์ของงานวิจัยได้
7. ความสามารถของผู้วิจัย และการเชื่อมโยงร่วมกับนักวิจัยอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยและทีมงานมีความเหมาะสม (มีความสามารถ) ในการดำเนินงานวิจัยในโครงการได้

วิธีการ :

๑) ชั้นเตรียม

๑. เตรียมพาวเวอร์พอยน์นำเสนอประกอบการบรรยาย เรื่อง หลักการเขียนเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
๒. เตรียมใบงานที่ ๗ “พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่” และใบงานที่ ๘ “ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง”
๓. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับสรุปงานกลุ่ม
๔. เตรียมตัวอย่างข้อเสนอโครงการ(เอกสารหมายเลข ๒)

๒) ชั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ เรื่อง หลักการเขียนเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๔๕ นาที

๒. ให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที
๓. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๗ “พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่” โดยให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มทำใบงานที่ ๗ และสรุปผลเพื่อนำเสนอ ใช้เวลา ๕ นาที
๔. ผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยตามใบงานที่ ๗ ใช้เวลา ๓๐ นาที
๕. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าอบรมทราบ
๖. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๘ “ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง” โดยให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มและพิจารณาตัวอย่างข้อเสนอโครงการ(ตามเอกสารหมายเลข ๒) และสรุปผลเพื่อนำเสนอ ใช้เวลา ๕ นาที
๗. ผู้เข้าอบรมประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ในกลุ่มของตนเอง ใช้เวลา ๓๐ นาที
๘. นำเสนองานกลุ่ม ใช้เวลา ๓๐ นาที
๙. วิทยากรสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้เวลา ๑๐ นาที

สื่อที่ใช้

- Power Point
- ตัวอย่างข้อเสนอโครงการ(เอกสารหมายเลข ๒)
- ใบงานที่ ๗ “พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่”
- ใบงานที่ ๘ “ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง”

กิจกรรมที่ ๓ การเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่

สาระสำคัญ

หลักการเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์องค์ประกอบของรายงานการวิจัย ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ๑) ส่วนนำ ๒) ส่วนเนื้อหา ๓) บรรณานุกรม และ ๔) ภาคผนวก ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้ **(๑)ส่วนนำ** ประกอบด้วย ปกนอก ปกใน บทคัดย่อ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพประกอบ **(๒)เนื้อหา** ประกอบด้วย บทที่ ๑ มีหัวข้อ ดังนี้ ภูมิหลัง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และนิยามเฉพาะ บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย มีหัวข้อดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ มีหัวข้อดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ **(๓)บรรณานุกรม** และ **(๔)ภาคผนวก** หมายถึง ส่วนที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย เช่น แบบสอบถาม คุณภาพเครื่องมือ หนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นต้น

๑) หลักการเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์

องค์ประกอบของรายงานการวิจัย ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ๑) ส่วนนำ ๒) ส่วนเนื้อหา ๓) บรรณานุกรม และ ๔) ภาคผนวก โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

๑. ส่วนนำ ประกอบด้วย ปกนอก ปกใน คำนำ/กิตติกรรมประกาศ บทคัดย่อ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพประกอบ อักษรย่อและสัญลักษณ์

๒. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย บทที่ ๑ บทนำ (ประกอบด้วย ๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๒) วัตถุประสงค์/ความมุ่งหมายในการวิจัย ๓) ขอบเขตของการวิจัย ๔) ข้อตกลงเบื้องต้น (ถ้ามี) ๕) สมมติฐาน (ถ้ามี) ๖) นิยามศัพท์เฉพาะ ๗) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย) บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย (ประกอบด้วย ๑) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ แหล่งข้อมูล ๒) เครื่องมือในการวิจัย ๓) การเก็บรวบรวมข้อมูล ๔) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้) บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ ๕ บทสรุป (ประกอบด้วย ๑) สรุปผลการวิจัย ๒) อภิปรายผล ๓) ข้อเสนอแนะ)

๓. ส่วนบรรณานุกรม ประกอบด้วย เอกสารอ้างอิง

๔. ภาคผนวก หมายถึงส่วนที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย เช่น แบบสอบถาม คุณภาพเครื่องมือ หนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นต้น

รายละเอียดการเขียนในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้น เป็นดังนี้

ส่วนนำ ส่วนนำเป็นส่วนที่ให้รายละเอียดก่อนที่จะเข้าสู่ส่วนของเนื้อความ ซึ่งประกอบด้วย

๑) ปกนอก เป็นส่วนแสดงรายละเอียดของชื่อเรื่องงานวิจัย ชื่อผู้วิจัย สถานที่ทำวิจัย และปีที่ทำวิจัย

๒) ปกใน แสดงรายละเอียดเหมือนกับปกนอกทุกประการ

๓) คำนำ หรือกิตติกรรมประกาศ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์/ การค้นคว้าอิสระ โดยทั่วไปการเขียนคำนำหรือกิตติกรรมประกาศ ผู้วิจัยควรขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

๔) บทคัดย่อ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ชื่อที่ปรึกษา (ถ้ามี) แหล่งทุน (ถ้ามี) วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยแบบย่อ และผลของการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเขียนประมาณ ๑ - ๒ หน้า และต้องเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษประกอบกัน

๕) สารบัญ สารบัญตาราง และสารบัญภาพประกอบ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดของหัวข้อเนื้อหา ตาราง และภาพประกอบ พร้อมทั้งมีการระบุหมายเลขหน้าที่มีหัวเรื่อง ตาราง และภาพประกอบเหล่านี้ปรากฏอยู่

๖) อักษรย่อและสัญลักษณ์ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอักษรย่อและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย อย่างไรก็ตาม หากอักษรย่อและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยเหล่านี้ไม่ปรากฏในส่วนบทที่ ๑ (บทนำ) บทที่ ๒ (เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) และบทที่ ๓ (วิธีดำเนินการ) ผู้วิจัยอาจนำอักษรย่อและสัญลักษณ์ที่ช่วยในการแปลผลการวิจัยไปไว้ในบทที่ ๔ ก่อนแสดงเนื้อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้

ส่วนเนื้อความ

ส่วนเนื้อความเป็นส่วนสำคัญที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยทั้งหมด โดยส่วนใหญ่งานวิจัยจะแบ่งเป็น ๕ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ บทนำ จะแสดงรายละเอียดตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๑) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป็นส่วนที่แสดงต้นตอของปัญหา ในการวิจัยว่าเกิดจากอะไร โดยอาจจะเขียนจากมุมมองกว้างไปสู่มุมที่แคบลง เขียนอย่างสมเหตุสมผล และสำคัญที่สุดควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

๒) วัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของการวิจัย เป็นส่วนที่บอกวัตถุประสงค์ว่างานวิจัยเรื่องนี้ต้องการศึกษาอะไร

๓) ขอบเขตของการวิจัย เป็นส่วนแสดงขอบเขตของประชากร และขอบเขตของเนื้อหาหรือตัวแปรที่เราสนใจศึกษา

๔) ข้อตกลงเบื้องต้น (ถ้ามี) เป็นส่วนที่แสดงความเชื่อ แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการทำวิจัย

๕) สมมติฐาน (ถ้ามี) เป็นส่วนที่แสดงว่า ก่อนลงมือปฏิบัติการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ คาดเดาคำตอบการวิจัยไว้ว่าอย่างไร ถ้างานวิจัยเป็นงานเชิงเปรียบเทียบ เชิงหาความสัมพันธ์/สาเหตุ จำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องกำหนดสมมติฐานไว้ล่วงหน้า แต่หากเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจผู้วิจัยก็ไม่จำเป็นต้องใส่สมมติฐาน

๖) นิยามศัพท์เฉพาะ เป็นส่วนที่แสดงการอธิบายศัพท์บางคำที่ใช้กับงานวิจัยเรื่องนี้ โดยทั่วไปจะเป็นศัพท์เฉพาะสาขาวิชาที่ผู้อื่นไม่ค่อยรู้จัก หรือเป็นศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัยเรื่องนี้

๗) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย เป็นส่วนที่แสดงประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยเรื่องนี้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ **(ก) ประโยชน์ในเชิงวิชาการ** คือประโยชน์ที่ได้ค้นพบจากการทำวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งสามารถดูได้จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยว่า เราได้องค์ความรู้อะไรบ้าง และ **(ข) ประโยชน์ในการนำไปใช้** คือ ประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านใดบ้าง

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ส่วนใหญ่ในการเขียนจะเขียนส่วนที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีก่อน แล้วจึงตามด้วยส่วนที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม การเขียนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ต้องสัมพันธ์กับงานวิจัย ผู้วิจัยควรเขียนในแนวการวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยในการเขียนต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาและเขียนการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักการเขียนการอ้างอิง และควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไป

๑) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ แหล่งข้อมูล เป็นส่วนแสดงรายละเอียดว่าประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงใครบ้าง ขอบเขตถึงไหน หากมีการใช้กลุ่มตัวอย่างต้องแสดงว่าได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มแบบใด และมีจำนวนหน่วยตัวอย่างเท่าไร และต้องพิจารณาว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้สามารถให้ข้อมูลตามตัวแปร หรือวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษาครบทั้งหมดหรือยัง

๒) เครื่องมือในการวิจัย เป็นส่วนแสดงรายละเอียดว่ามีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกี่ชนิด แต่ละชนิดมีลักษณะเป็นอย่างไร มีวิธีการดำเนินการสร้างอย่างไร มีการหาคุณภาพและได้ผลเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตามเครื่องมือในการวิจัยผู้วิจัยอาจใช้วิธียืมจากงานวิจัยอื่นที่มีการสร้างและมีคุณภาพมาใช้ในการวิจัยได้ โดยอาจมีการหาคุณภาพซ้ำอีกครั้งก่อนนำไปรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๓) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลว่า ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนอย่างไร ในแต่ละขั้นตอนใช้เครื่องมือชุดไหนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใครเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการรวบรวมข้อมูลต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาทั้งหมดด้วย

๔) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยอาจแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้เป็น ๒ ส่วน คือ (ก) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ และ (ข) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางเรื่องอาจมีเกณฑ์ในการแปลผลการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสามารถเขียนต่อท้ายจากหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ได้เลย

๕) วิธีการดำเนินงาน แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานการมีส่วนร่วมกับภาคีเกี่ยวข้อง และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทที่ ๔ จะเป็นการแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเขียนตามลำดับวัตถุประสงค์ในการวิจัยในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล อาจนำเสนอในรูปแบบข้อความ ข้อความกึ่งตาราง หรือตาราง หรือรูปภาพก็ได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องนำเสนอผลการวิเคราะห์ไปตามความจริง การแปลผลควรแปลผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ไม่เขียนนวนวนซ้ำซ้อน ต้องระมัดระวังการคัดลอกตัวเลขและการแปลความและที่สำคัญห้ามนำความคิดเห็นของผู้วิจัยเข้าไปอธิบายประกอบ บางครั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีอักษรย่อและสัญลักษณ์จำนวนมาก ผู้วิจัยอาจนำเสนออักษรย่อและสัญลักษณ์ก่อนที่จะนำเข้าสู่การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้

บทที่ ๕ บทสรุป

บทสรุป เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบทสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นบทสุดท้ายในส่วนเนื้อหาของเนื้อความ รายละเอียดของบทนี้ ประกอบด้วย

๑) **สรุปผลการวิจัย** เป็นส่วนแสดงบทสรุปความสำคัญจากงานวิจัย โดยส่วนใหญ่จะแสดงวัตถุประสงค์งานวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่ค้นพบ ในหัวข้อนี้จะเป็นการเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่นำเสนอตัวเลขทางสถิติที่ซับซ้อน โดยถือว่าเป็นสรุปสาระสำคัญของการทำวิจัยเรื่องนั้นจริง ๆ

๒) **อภิปรายผล** เป็นส่วนแสดงการให้เหตุผลว่าทำไมงานวิจัยจึงได้ผลเช่นนั้น ข้อค้นพบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ในการอภิปราย ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยต่าง ๆ ที่ได้สรุปไว้ในบทที่ ๒ ว่าผลการวิจัยมีความเหมือน ความต่างจากงานวิจัย หรือจากแนวคิด ทฤษฎีของผู้อื่นที่ได้สรุปไว้ในบทที่ ๒ อย่างไร ในการอภิปรายผลผู้วิจัยสามารถใช้ความคิดเห็นส่วนตัวประกอบได้

๓) **ข้อเสนอแนะ** เป็นส่วนของการนำเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัยให้ผู้อ่านทราบว่าเมื่อนำงานวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ ผู้วิจัยจะมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง และหากจะวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยจะเสนอแนะมุมให้นักวิจัยคนอื่นอย่างไร โดยทั่วไปหัวข้อของข้อเสนอแนะจะแบ่งเป็น ๒ หัวข้อ คือ (ก) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และ (ข) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ส่วนบรรณานุกรม/ เอกสารอ้างอิง

เป็นส่วนแสดงรายชื่อสิ่งพิมพ์ สื่อต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในงานวิจัยทั้งหมด การเขียนควรแยกรายชื่อหนังสือเป็นกลุ่มภาษาไทย และตามด้วยรายชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ

ส่วนภาคผนวก

เป็นส่วนที่ได้รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ประโยชน์หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมจากส่วนเนื้อความ ตัวอย่างของเอกสารหลักฐานที่ผู้วิจัยมักจะแสดงไว้ในภาคผนวก คือ หนังสือราชการที่ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ แสดงข้อมูลดิบที่มีจำนวนไม่มากนัก สูตรและวิธีการคำนวณ เป็นต้น

๒) การประเมินการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่

ตัวอย่าง แบบประเมินรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

เรื่อง.....

ชื่อผู้วิจัย.....

รายการประเมิน ผลการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน (คะแนน)	ข้อเสนอแนะ
๑. ปัจจัยการวิจัย (Input)	๒๐ คะแนน		
๑.๑ ความชัดเจนของปัญหาในการวิจัยมีลำดับความสำคัญในเชิงเป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย	๕ คะแนน		
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัยมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม	๕ คะแนน		
๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัยมีความชัดเจนและเหมาะสม (ด้านเนื้อหา, นิยามศัพท์, ตัวแปรที่ศึกษา, สถานที่ระยะเวลา)	๕ คะแนน		
๑.๔ มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการตรวจเอกสารอ้างอิงอย่างสมบูรณ์ ๑) แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีสมมติฐาน กรอบแนวคิดเดิมที่เกี่ยวข้องครบถ้วนตามตัวแปรที่ศึกษา เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับเรื่องที่ทำวิจัย ๒) สมมติฐาน กรอบแนวคิดของโครงการวิจัยมีความชัดเจนและเหมาะสม ๓) มีการอ้างอิงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครบถ้วนชัดเจน ถูกต้องตามระบบสากลนิยมและความเป็นปัจจุบัน	๕ คะแนน		
๒. กระบวนการวิจัย (process)	๓๐ คะแนน		
๒.๑ มีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ในการวิจัย	๑๕ คะแนน		
๒.๒ มีการแสดงให้เห็นถึงการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่ใช้ในการศึกษาอย่างเหมาะสม	๕ คะแนน		
๒.๓ มีการแสดงให้เห็นถึงการใช้เครื่องมือ การเก็บ	๕ คะแนน		

รายการประเมิน ผลการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน (คะแนน)	ข้อเสนอแนะ
รวบรวมข้อมูล หรือความน่าเชื่อถือของการได้มาซึ่งข้อมูล			
๒.๔ มีการแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม	๕ คะแนน		
๓. ผลผลิตการวิจัย (Output)	๕๐ คะแนน		
๓.๑ การนำเสนอผลการวิจัย มีความเหมาะสมครบถ้วน สมบูรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๐ คะแนน		
๓.๒ การสรุปผลการวิจัยบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างครบถ้วน ตรงประเด็นและตามวัตถุประสงค์การวิจัย	๑๐ คะแนน		
๓.๓ ความเหมาะสมในการเลือกเสนอประเด็นการอภิปรายผลในแง่มุมต่างๆ อย่างกว้างขวางบนพื้นฐานหลักวิชาการและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐ คะแนน		
๓.๔ ความชัดเจน ถูกต้องในการใช้ภาษา ลำดับความต่อเนื่องมีความเหมาะสม เนื้อหารายงานมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และมีแบบแผนในการเขียนอ้างอิงถูกต้อง	๑๐ คะแนน		
๓.๕ คุณค่าหรือประโยชน์หรือความสำคัญของงานวิจัย เป็นการค้นพบองค์ความรู้ใหม่หรือการประยุกต์หรือนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	๑๐ คะแนน		
คะแนนรวม	๑๐๐ คะแนน		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปผลการประเมินงานวิจัย

ระดับการประเมิน			รวมคะแนน	สรุปความเห็น
ระดับ ๓	ผ่านการประเมินระดับดี	คะแนน ๘๐ - ๑๐๐		ปรับแก้ไขเล็กน้อยตามข้อเสนอแนะ
ระดับ ๒	ผ่านการประเมิน	คะแนน ๖๐ - ๗๙		ปรับแก้ไขปานกลางตามข้อเสนอแนะ
ระดับ ๑	ไม่ผ่านการประเมิน	คะแนน น้อยกว่า ๖๐		ให้ปรับแก้ไขและส่งอ่านประเมินใหม่

ลงชื่อ.....

(.....)

...../...../.....

ผู้ประเมิน

วิธีการ :

๑) ชั้นเตรียม

๑. เตรียมพาวเวอร์พอยน์นำเสนอประกอบการบรรยาย เรื่อง หลักการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินรายงานวิจัยเชิงพื้นที่

๒. เตรียมตัวอย่างรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ (เอกสารประกอบหมายเลข ๓)

๒. เตรียมใบงานที่ ๙ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย”

๓. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับสรุปงานกลุ่ม

๒) ชั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ เรื่อง หลักการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๔๕ นาที

๒. ให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที

๓. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๙ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย” ใช้เวลา ๕ นาที

๕. ให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มทำใบงานที่ ๙ และสรุปผลเพื่อนำเสนอ ใช้เวลา ๓๐ นาที

๖. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าอบรมทราบ

๘. นำเสนองานกลุ่ม ใช้เวลา ๒๐ นาที

๙. วิทยากรสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้เวลา ๑๐ นาที

สื่อที่ใช้

- Power Point

- ตัวอย่างรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ (เอกสารประกอบหมายเลข ๓)
- ใบงานที่ ๙ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย”

กิจกรรมที่ ๔ การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่

สาระสำคัญ

การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยหลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่ งานวิจัยเชิงพื้นที่ และ การประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งมีเงื่อนไข ๙ ประการสำหรับบทความที่จะตีพิมพ์ ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

๔.๑) หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่

บทความวิจัยเป็นงานเขียนทางวิชาการที่มีระบบและระเบียบการเขียนที่ชัดเจน โดยทั่วไป องค์ประกอบของบทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ (abstract) บทนำ (introduction) วิธีการวิจัย (research methodology) ผลการวิจัย (result) วิจารณ์หรืออภิปรายผลการวิจัย (discussion) และสรุป ผลการวิจัย (conclusion)

บทคัดย่อ เป็นการย่อเรื่องราวทั้งหมดของบทความให้เหลือเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญที่มีความยาว ประมาณครึ่งถึงหนึ่งหน้ากระดาษ A๔ มีรายละเอียดประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บทนำ เป็นส่วนที่จะสร้างความต้องการให้ติดตามเนื้อหาในบทความต่อไป มักประกอบด้วย ความเป็นมา หรือความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ความสำคัญของงานวิจัย ขอบเขตของงาน นิยามศัพท์เฉพาะ เป็นต้น

วิธีการวิจัย เป็นการอธิบายขั้นตอนการวิจัย วิธีการ การเลือกตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สูตรหรือสมการที่ใช้ ให้มีรายละเอียดว่า ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อไหร่? และอย่างไร

ผลการวิจัย เป็นการเขียนผลเชิงประจักษ์ให้เห็นชัดเจน อาจจะนำเสนอในรูปแบบของ ตาราง และหรือภาพประกอบ โดยผลการทดลองจะต้องตอบวัตถุประสงค์ได้ทุกข้อทุกประเด็น และต้องไม่มีการเสนอ ผลที่ซ้ำซ้อนด้วยข้อมูลเดียวกัน

อภิปรายผล เป็นส่วนที่ต้องใช้เหตุผลและองค์ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องอธิบายให้ ความหมายของผลการทดลองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผลนั้นมีความเกี่ยวเนื่องหรือเกี่ยวพันกันอย่างไร และผลนั้นเมื่อ ประเมินแล้วเป็นไปตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร ทำไมถึงเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น การอภิปราย ผลอาจอภิปรายร่วมกับหัวข้อผลการทดลองพร้อมกันก็ได้ โดยตั้งเป็นหัวข้อ “ผลการทดลองและอภิปราย” (Result and Discussion) หรืออาจแยกออกมาต่างหากก็ได้

สำหรับ บทความวิจัยเพื่อบริการสังคม เป็นรูปแบบหนึ่งของงานวิชาการเพื่อสังคม (Socially-engaged Scholarship :SeS) โดยบทความวิจัยลักษณะนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามทำให้งานวิจัยเพื่อ

พัฒนาท้องถิ่น(Community- Based Research :CBR) หรืองานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based Development Research) ได้ถูกเผยแพร่ไม่จำกัดเฉพาะในแวดวงวิชาการแต่มุ่งหมายให้ประชาชนโดยทั่วไปที่มีโอกาสใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยได้เข้าถึงและสามารถอ่านบทความวิจัยในรูปแบบดังกล่าวได้เข้าใจยิ่งขึ้น ดังนั้นรูปแบบและองค์ประกอบการเขียนจึงมีลักษณะที่แตกต่างออกไป

ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่ต้องมีในบทความวิชาการเพื่อสังคม

1. สถานการณ์ที่เป็นอยู่เดิม ระบุทั้งสถานการณ์ทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆและบริบทของชุมชน
2. กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย
3. ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้
4. สถานการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
5. ผลกระทบและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้หลักการสำคัญของงานวิชาการแบบ SeS คือ โจทย์วิจัยต้องมาจากชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการสร้างความสำเร็จร่วม จัดกิจกรรมเสริมตามความจำเป็น การเขียนบทความวิชาการตามแนวทาง SeS จึงมีความแตกต่างขณะเดียวกันก็มีความสอดคล้องกับการเขียนบทความวิจัยแบบเดิม (กาญจนา แก้วเทพ. ๒๕๕๘)

๔.๒) การประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่

พิจารณาตามเกณฑ์หรือรูปแบบตามที่วารสารกำหนด สำหรับวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ได้กำหนดเกณฑ์พิจารณาบทความดังนี้

วารสารจะรับพิจารณาบทความวิชาการเพื่อสังคม ที่เน้นการประยุกต์วิชาการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change) ในสังคมหรือชุมชนเป้าหมาย โดยมีเนื้อหาตามประเด็นสำคัญ ได้แก่

- สถานการณ์ที่เป็นอยู่เดิม
- กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย
- ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่ใช้
- สถานการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
- ผลกระทบและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง

เงื่อนไข ๙ ประการสำหรับบทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่

๑. คุณค่างานวิจัย เป็นงานวิจัยที่ทันสมัย เป็นเรื่องใหม่หรือเป็นความรู้ใหม่/นวัตกรรมใหม่ มีความสัมพันธ์กับนโยบายระดับประเทศ หรือสร้างทางเลือกให้แก่สังคม มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ มีการขยายผลและเกิดผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายหรือสังคม

๒. ชื่อเรื่อง ต้องตรงประเด็น สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

๓. บทคัดย่อ ต้องมีความสนใจ มีจุดประสงค์ชัดเจน มีแบบแผนการดำเนินงานวิจัยที่ถูกต้อง มีผลวิจัยที่ครบทุกประเด็น นอกจากนี้ต้องมีข้อเสนอแนะด้วย

๔. บทนำ ต้องกล่าวถึงความสำคัญของปัญหาหรือปัญหาของการวิจัยที่ชัดเจน กะทัดรัด มีทฤษฎีและงานวิจัยที่อ้างอิง มีวัตถุประสงค์ สมมุติฐาน(ถ้ามี) และต้องบอกประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๕. วิธีการวิจัย ต้องอธิบายขั้นตอนการวิจัย วิธีการ การเลือกตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และต้องบอกด้วยว่าใช้สถิติอะไร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หรือสูตรหรือสมการ

๖. ผลการวิจัย ต้องเขียนผลเชิงประจักษ์ให้เห็นผลชัดเจน อาจจะนำเสนอในรูปแบบของตาราง และอาจมีภาพประกอบด้วย แต่อย่าลืมว่าผลการวิจัยก็คือผล ไม่ใช่เขียนอภิปรายหรือเอาเนื้อหาอื่นมาปนด้วย

๗. การอภิปรายผล ต้องอภิปรายให้ชัดเจนว่าเป็นอย่างไร โดยมีข้อเสนอแนะที่เกิดจากผลการวิจัยทั้งด้านการพัฒนา หรือด้านการวิจัยซึ่งอาจจะเป็นคำถามใหม่เพื่อที่จะนำไปต่อยอดต่อไปในอนาคต

๘. เอกสารอ้างอิง ต้องมีความทันสมัย เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลของเราไม่ให้ล้าสมัย ดังนั้นควรที่จะศึกษาให้มาก และไม่ควรเป็นงานที่เก่าเกินไปมาอ้างอิง เป็นงานที่มีคุณภาพ/ ความน่าเชื่อถือ และมีปริมาณที่นำมาอ้างอิงมากพอ

๙. การเขียนบทความวิจัย ในการเขียนควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เขียนให้ถูกหลักไวยากรณ์ ดังนั้นผู้เขียนจะต้องมีศิลปะการเขียนในการเขียนควบคู่ไปด้วย

วิธีการ :

๑) ชั้นเตรียม

๑. เตรียมพาวเวอร์พอยน์นำเสนอประกอบการคำบรรยาย เรื่อง หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่

๒. เตรียมตัวอย่างบทความวิจัยเชิงพื้นที่ (เอกสารหมายเลข ๔)

๓. เตรียมใบงานที่ ๑๐ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความ ตีพิมพ์เผยแพร่”

๔. เตรียมกระดาษฟลิปชาร์ตสำหรับสรุปงานกลุ่ม

๒) ชั้นปฏิบัติการ

๑. วิทยากรบรรยายและแลกเปลี่ยนเชิงหลักการ เรื่อง หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ และการประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่ ใช้เวลา ๔๕ นาที

๒. ให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนและซักถาม ใช้เวลา ๑๕ นาที

๓. วิทยากรอธิบายกิจกรรมใบงานที่ ๑๐ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความ ตีพิมพ์เผยแพร่” โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมแบ่งกลุ่มทำใบงานที่ ๑๐และสรุปผลเพื่อนำเสนอ ใช้เวลา ๕ นาที

๔. ผู้เข้าอบรมอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปผลใบงานที่ ๑๐ ใช้เวลา ๓๐ นาที

๔. วิทยากรจับเวลา พร้อมกับบอกเวลาที่ผ่านไปให้ผู้เข้าร่วมทราบ

๕. ตัวแทนกลุ่มนำเสนองานกลุ่ม ใช้เวลา ๒๐ นาที
๖. วิทยากรสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้เวลา ๕ นาที

สื่อที่ใช้

- Power Point
- ตัวอย่างบทความวิจัยเชิงพื้นที่ (เอกสารหมายเลข ๔)
- ใบงานที่ ๑๐ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความ ตีพิมพ์ เผยแพร่”

กำหนดการโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตร “เสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่”
(ระยะเวลา ๓ วัน ๒ คืน)

วันที่หนึ่ง	
เวลา	กิจกรรม
๐๘.๓๐ น. – ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ น. – ๐๙.๑๕ น.	พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรเสริมสมรรถนะ “การพัฒนา นักวิจัยเชิงพื้นที่”
๐๙.๑๕ น. – ๐๙.๔๕ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๐๙.๔๕ น. – ๑๐.๓๐ น.	กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ประเมินความคาดหวังก่อนเข้าอบรมด้านประสบการณ์ ทักษะการทำวิจัยเชิงพื้นที่)
๑๐.๓๐ น. – ๑๐.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๐.๔๕ น. – ๑๒.๐๐ น.	การเรียนรู้ที่ ๑ “คุณค่าและบทบาทของนักวิจัยเชิงพื้นที่” - หลักการและกระบวนการทำวิจัยเชิงพื้นที่ - คุณค่าของการวิจัยเชิงพื้นที่ - บทบาทและทักษะที่จำเป็นของนักวิจัยเชิงพื้นที่
๑๒.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ น. – ๑๓.๓๐ น.	ออกเดินทางสู่ฐานการเรียนรู้ต้นแบบด้านการวิจัยเชิงพื้นที่
๑๓.๓๐ น. – ๑๕.๓๐ น.	- ศึกษากรณีตัวอย่างการวิจัยเชิงพื้นที่ และทำใบงาน - พักรับประทานอาหารว่าง(ในพื้นที่ศึกษาดูงาน)
๑๕.๓๐ น. – ๑๖.๐๐ น.	เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
๑๖.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๑๖.๓๐ น. – ๑๗.๓๐ น.	- แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปใบงาน” - นำเสนอผลงานกลุ่มจากการเปลี่ยนเรียนรู้
๑๗.๓๐ น. – ๑๘.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารเย็น
๑๘.๓๐ น. – ๒๐.๐๐ น.	การเรียนรู้ที่ ๒ การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ - ขั้นตอนการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย - ฝึกปฏิบัติการ วิเคราะห์โจทย์วิจัยจากข้อมูลตัวอย่าง

วันที่สอง	
เวลา	กิจกรรม
๐๘.๓๐ น. - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ น. - ๐๙.๓๐ น.	ออกเดินทางสู่ตำบลบ้านด่านนาขาม
๐๙.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น.	การเรียนรู้ที่ ๓ การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ ที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ตำบลบ้านด่านนาขาม - ร่วมเวทีชาวบ้าน - ค้นหาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ และทำใบงาน
๑๒.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน (ในพื้นที่)
๑๓.๐๐ น. - ๑๓.๓๐ น.	เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
๑๓.๓๐ น. - ๑๓.๔๕ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๑๓.๔๕ น. - ๑๕.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “วิเคราะห์โจทย์วิจัยเชิงพื้นที่” และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม
๑๕.๐๐ น. - ๑๕.๔๕ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๕.๔๕ น. - ๑๗.๐๐ น.	นำเสนอผลงานกลุ่ม/อภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๑๗.๐๐ น. - ๑๘.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารเย็น
๑๘.๐๐ น. - ๑๘.๑๕ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๑๘.๑๕ น. - ๑๙.๑๕ น.	การเรียนรู้ที่ ๔ การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
๑๙.๑๕ น. - ๒๐.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “เขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่”
วันที่สาม	
เวลา	กิจกรรม
๐๘.๓๐ น. - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ น. - ๐๙.๑๕ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๐๙.๑๕ น. - ๑๐.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “เขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ การประเมินข้อเสนอโครงการงานวิจัยเชิงพื้นที่”
๑๐.๐๐ น. - ๑๑.๐๐ น.	การเรียนรู้ที่ ๕ การเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินการเขียนรายงานวิจัยเชิงพื้นที่
๑๑.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “การวิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย”

เวลา	กิจกรรม
๑๒.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ น. – ๑๓.๓๐ น.	กิจกรรมนันทนาการ
๑๓.๓๐ น. – ๑๔.๓๐ น.	การเรียนรู้ที่ ๖ การเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ - หลักการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่ - การประเมินการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเชิงพื้นที่
๑๔.๓๐ น. - ๑๕.๓๐ น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ “วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความตีพิมพ์เผยแพร่”
๑๕.๓๐ น. – ๑๖.๐๐ น.	กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ประเมินผลจากหลังอบรม)

ใบงานกิจกรรม

ใบงาน ๑	
ชื่อเรื่อง	สิ่งที่อยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนประเด็นความคาดหวังจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร เสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอบคำถามตามใบงาน ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
เอกสารอ่านประกอบ	ใบงานที่
ระยะเวลา	๑๐ นาที
การเสนอผลงาน	วิทยากรสรุปประเด็นความคาดหวังจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่
<p>คำชี้แจง ให้ท่านเขียนคำตอบลงในใบงาน</p> <p>"สิ่งที่อยากเรียนรู้จากหลักสูตรเสริมสมรรถนะนักวิจัยเชิงพื้นที่"</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ใบงาน ๓	
ชื่อเรื่อง	สิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเห็นกระบวนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการทำวิจัยเชิงพื้นที่ - เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอบคำถามตามใบงาน ● แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เอกสารอ่านประกอบ	ใบงานที่ ๓
ระยะเวลา	๓ ชั่วโมง
การเสนอผลงาน	ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงาน
<p>คำชี้แจง ให้ท่านเขียนคำตอบลงในใบงาน</p> <p>แหล่งเรียนรู้แห่งนี้มาจากงานวิจัยเรื่องอะไรบ้าง?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>นักวิจัยมีกระบวนการทำงานวิจัยอย่างไร?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>คุณค่าหรือประโยชน์จากงานวิจัยมีอะไรบ้าง?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>งานวิจัยมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับใครบ้าง และมีบทบาทอย่างไร?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>หากท่านจะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ท่านจะมีข้อเสนอแนะอย่างไร?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ใบงานที่ ๔																																			
ชื่อเรื่อง	การค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่																																		
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการค้นหา/วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่																																		
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ศึกษาข้อมูลตัวอย่าง (เอกสารหมายเลข๑) ● ตอบคำถามตามใบงานที่ ๔ ● นำเสนองานกลุ่ม ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 																																		
เอกสารประกอบ	- ใบงานที่ ๔ - ข้อมูลตำบลเจดีย์ชัยเอกสารหมายเลข ๑																																		
ระยะเวลา																																			
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๔																																		
คำชี้แจง ให้ท่านศึกษาข้อมูลเอกสารหมายเลข๑ ตำบลเจดีย์ แล้วเขียนสรุปตามประเด็นในตาราง																																			
<table border="1"> <thead> <tr> <th>ปัญหา</th> <th>สาเหตุหลัก</th> <th>สาเหตุย่อย (๑)</th> <th>สาเหตุย่อย (๒)</th> <th>โจทย์วิจัยมีอะไรบ้าง</th> <th>คำถามวิจัยคืออะไร</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>						ปัญหา	สาเหตุหลัก	สาเหตุย่อย (๑)	สาเหตุย่อย (๒)	โจทย์วิจัยมีอะไรบ้าง	คำถามวิจัยคืออะไร
ปัญหา	สาเหตุหลัก	สาเหตุย่อย (๑)	สาเหตุย่อย (๒)	โจทย์วิจัยมีอะไรบ้าง	คำถามวิจัยคืออะไร																														
.....																														
.....																														
.....																														
.....																														
ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม(ถ้ามี).....																																			
.....																																			
.....																																			
.....																																			
.....																																			

ใบงานที่ ๕					
ชื่อเรื่อง	การค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่จากเวทีชาวบ้าน กรณีศึกษาตำบลบ้านด่านนาขาม				
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการจับประเด็นจากเวทีชาวบ้าน - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดโจทย์วิจัย เชิงพื้นที่ ที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ตำบลบ้านด่านนาขาม				
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามในใบงาน ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ● นำเสนองานกลุ่ม 				
เอกสารประกอบ	ใบงานที่ ๕				
ระยะเวลา					
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๕				
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมสรุปข้อมูลจากเวทีชาวบ้านที่ตำบลบ้านด่านนาขาม					
๑. ปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางแก้ไข ให้สรุปข้อมูลตามตาราง					
ปัญหา/ ความต้องการ	สาเหตุหลัก	สาเหตุย่อย (๑)	สาเหตุย่อย (๒)	แนว ทางแก้ไข	ผู้เกี่ยวข้องในการ แก้ไขปัญหามีใครบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
ทุน/ศักยภาพของพื้นที่มีอะไรบ้าง.....					
.....					
ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม(ถ้ามี).....					
.....					
.....					

ใบงานที่ ๒	
ชื่อเรื่อง	การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามตามใบงานที่ ๒ ● นำเสนองานกลุ่ม ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
เอกสารประกอบ	ใบงานที่ ๒
ระยะเวลา	
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๒
<p>คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามในใบงาน</p> <p>๑. ให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาโดยใช้ผัง (Problem Tree)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๒. สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้มีอะไรบ้าง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๓. โจทย์การทำวิจัยเชิงพื้นที่มีอะไรบ้าง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ใบงานที่ ๗	
ชื่อเรื่อง	พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามในใบงาน ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
เอกสารประกอบ	ใบงานที่ ๗
ระยะเวลา	
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๗
<p>คำชี้แจง เลือกโจทย์วิจัยที่สนใจมาพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการ</p> <p>๑. โจทย์วิจัยคืออะไร.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๒. คำถามวิจัยคืออะไร.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๔. เป้าหมายของการวิจัย.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๕. วิธีการดำเนินงานวิจัยอย่างไร.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๖. ในหลักการและเหตุผลต้องมีข้อมูลอะไรบ้าง.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ใบงานที่ ๘	
ชื่อเรื่อง	ทดลองการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีทักษะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามในใบงาน ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ● นำเสนองานกลุ่ม
เอกสารประกอบ	<ul style="list-style-type: none"> ● ใบงานที่ ๘ ● เอกสารหมายเลข ๒
ระยะเวลา	
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๘
<p>คำชี้แจง แบ่งกลุ่มพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยตัวอย่าง (ดูเอกสารหมายเลข๒) แล้วอภิปรายกลุ่ม เพื่อตอบคำถามต่อไปนี้</p> <p>๑. ส่วนประกอบสำคัญของโครงการแต่ละส่วนมีจุดเด่น หรือจุดที่ควรปรับปรุงอย่างไร เพราะอะไร</p> <p>..... ๒.</p> <p>จากข้อเสนอโครงการตามเอกสารหมายเลข ๒ out put สำคัญของโครงการถึงอะไรบ้าง</p> <p>.....</p> <p>๓. ถ้าถึงการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ ท่านจะกำหนดชื่อโครงการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการอย่างไร</p> <p>๓.๒ ชื่อโครงการ.....</p> <p>.....</p> <p>๓.๒ วัตถุประสงค์</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>๓.๓ วิธีดำเนินการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
ใบงานที่ ๙	

ชื่อเรื่อง	วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างรายงานวิจัย			
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในเขียนรายงานวิจัย - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมทราบแนวทางประเมินรายงานการวิจัยและสามารถประเมินรายงานการวิจัยได้ 			
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามในใบงาน ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ● นำเสนองานกลุ่ม 			
เอกสารประกอบ	<ul style="list-style-type: none"> ● ใบงานที่ ๙ ● เอกสารหมายเลข ๓ 			
ระยะเวลา				
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๙			
คำชี้แจง แบ่งกลุ่มพิจารณาตัวอย่างรายงานการวิจัย(ดูเอกสารหมายเลข ๓) แล้วอภิปรายกลุ่ม เพื่อประเมินตัวอย่างรายงานการวิจัยตามหลักการและเงื่อนไขของการวิจัยเชิงพื้นที่				
	รายการประเมิน	ผลประเมิน/ (จุดเด่น)	จุดที่ควร ปรับปรุง	ข้อเสนอ แนะ
๑. ปัจจัยการวิจัย (Input)				
	๑.๑ ความชัดเจนของปัญหาในการวิจัย			
	๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย			
	๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัย			
	๑.๔ มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการตรวจเอกสารอ้างอิง			
๒. กระบวนการวิจัย (process)				
	๒.๑ การออกแบบการวิจัยกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย			
	๒.๒ กลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่ใช้ในการศึกษาอย่าง			
	๒.๓ การใช้เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล			
	๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล			
๓. ผลผลิตการวิจัย (Output)				
	๓.๑ การนำเสนอผลการวิจัย			
	๓.๒ การสรุปผลการวิจัยบนพื้นฐานของข้อมูล			
	๓.๓ การเลือกเสนอประเด็นการอภิปรายผลในแง่มุมต่างๆ			
	๓.๔ การใช้ภาษา ลำดับความต่อเนื่อง เนื้อหารายงาน และมีแบบแผนในการเขียนอ้างอิง			
	๓.๕ คุณค่าหรือประโยชน์หรือความสำคัญของงานวิจัย			

ใบงานที่ ๑๐																															
ชื่อเรื่อง	วิเคราะห์และประเมินตัวอย่างบทความ ตีพิมพ์เผยแพร่																														
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะในเขียนบทความวิจัยเชิงพื้นที่ - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถประเมินบทความวิจัยเชิงพื้นที่																														
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ ● ตอบคำถามในใบงาน ● นำเสนองานกลุ่ม ● แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 																														
เอกสารประกอบ	<ul style="list-style-type: none"> ● ใบงานที่ ๑๐ ● เอกสารหมายเลข ๔ 																														
ระยะเวลา																															
การนำเสนอผลงาน	ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลสรุปตามใบงานที่ ๑๐																														
<p>คำชี้แจง แบ่งกลุ่มพิจารณาตัวอย่างรายงานวิจัย(ดูเอกสารหมายเลข ๔) แล้วอภิปรายกลุ่มเพื่อประเมินตัวอย่างบทความตามเงื่อนไข ๙ ประการ สำหรับบทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>รายการประเมิน</th> <th>ผลประเมิน</th> <th>ข้อเสนอแนะ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>๑. คุณค่าของงานวิจัย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๒. ชื่อเรื่อง</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๓. บทคัดย่อ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๔. บทนำ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๕. วิธีการวิจัย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๖. ผลการวิจัย</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๗. การอภิปรายผล</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๘. เอกสารอ้างอิง</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>๙. ภาษาที่ใช้</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		รายการประเมิน	ผลประเมิน	ข้อเสนอแนะ	๑. คุณค่าของงานวิจัย			๒. ชื่อเรื่อง			๓. บทคัดย่อ			๔. บทนำ			๕. วิธีการวิจัย			๖. ผลการวิจัย			๗. การอภิปรายผล			๘. เอกสารอ้างอิง			๙. ภาษาที่ใช้		
รายการประเมิน	ผลประเมิน	ข้อเสนอแนะ																													
๑. คุณค่าของงานวิจัย																															
๒. ชื่อเรื่อง																															
๓. บทคัดย่อ																															
๔. บทนำ																															
๕. วิธีการวิจัย																															
๖. ผลการวิจัย																															
๗. การอภิปรายผล																															
๘. เอกสารอ้างอิง																															
๙. ภาษาที่ใช้																															